

Diari portantveu de l'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques tarragonines

La futura divisió territorial de Catalunya

S'ha parlat molt d'estructurar territorialment la nostra terra a base de les comarques naturals i val la pena de considerar l'amplitud d'aquest propòsit. Tal vegada hi ha un error inicial de concepció en el seu plantejament.

L'home més simple, en travessar Catalunya d'un cap a l'altre, notarà unes varietats de paisatge i de condicions humanes de vida. L'estudiós, però, sap que aquestes varietats no són eventuals sinó filles dels elements físics. Aquests elements és possible de destriar-los.

La comarca natural catalana, ve a ésser una mena de sub-regió geogràfica. Intervenen en la caracterització de les regions geogràfiques dos elements primordials que són la terra i el clima, i altres elements secundaris tals com l'home, la flora i la fauna. L'obra conjunta dels elements primordials treballa damunt dels secundaris donant-los una modalitat en molts aspectes original. Si l'obra conjunta de les forces naturals actua en el sentit de constituir les regions geogràfiques d'extensió considerable, l'obra d'aquestes mateixes forces, en oferir-se en diversitats d'un ordre inferior, pot originar noves modalitats dins d'una mateixa regió geogràfica i aquestes noves modalitats en el cas de Catalunya, caracteritzen les comarques.

Sentat aquest principi, cal preguntar: unes comarques d'ordre natural poden ésser utilitzades per una divisió administrativa? Una divisió administrativa de Catalunya ha d'ésser feta, més que a servitud d'una manifestació física, a servitud dels catalans. Per això considerem que si en la formació de les comarques hi entren com a factors, el terreny, el clima, l'home, la flora, la fauna, etc., en pensar en divisions administratives d'un territori, únicament és pot tenir en compte un element: l'home. No seria ridícul pensar en una divisió administrativa a base del clima, de la flora o de la fauna? Això que sembla una suggestió extrema, és bo de pensar-ho en evidència, puix desvirtua falses concepcions de moment.

Admès que les divisions administratives han d'ésser fetes únicament i exclusiva a conveniència

de l'home, resulta que els altres factors l'obra conjunta dels quals és tinguda per originària de la comarca, resten a segon terme. En la delimitació de departaments administratius l'ha de jutjar l'home. Únicament pel fet inexorable de l'adaptació de l'home als elements naturals, aquests podran ésser tinguts en compte.

L'home, però, pot ésser pres en múltiples aspectes. La veu de la tradició i la veu de la història podrien ésser escoltades preferentment per assenyalar les demarcacions i això duria a nous errors. Les divisions administratives han d'adaptar-se a les necessitats del moment present. Han d'ésser fetes a servitud dels catalans d'avui i no pas a servitud dels catalans pretèrits. La història i la tradició han donat nom a determinades rodalies. Un feude era donat com a dot a una puvilla i constituïa una nova demarcació. Per matrimoni entre dos senyors es juntaven dues baronies. Per pagar els serveis d'un noble el sobirà li assenyalaria un senyoriu. Pot tenir-se tot això en compte en una divisió administrativa moderna? Una via de comunicació, l'atracció d'un gran mercat, un port de mar, avui pesa més que tots els límits antics i oblidats, dels comtats, de les baronies, de les vegueries i dels corregiments.

Si, damunt d'un mapa hi assenyallem amb un color les comarques sota el punt de vista fisiogràfic, i després amb un ratllat hi assenyallem les mateixes comarques sota el guiatge de la tradició o bé de la història, i després amb un puntillat les mateixes comarques sota un punt de vista econòmic o sigui el de les vies de comunicació i de la zona d'atracció dels mercats, ens trobarem que unes marques no coincidirán amb les altres completament. Si en referir-nos a divisions naturals donaríem preponderància al factor originari de la fesomia d'una contrada, és a dir, al factor físic, en referir-nos a divisions de l'ordre de les administratives, havem d'escollir les demarcacions que responen a les lleis geogràfico-econòmiques.

Les divisions administratives de la Catalunya futura, no donaran solució com pretenen alguns, al

problema de delimitació de les comarques naturals catalanes. Solament han de procurar satisfer, en el possible, les necessitats dels catalans. Si es volgués prendre per base d'una divisió administrativa la comarca natural, s'esdevindrien departaments extensos, amb un nombre d'habitants reduït, al costat de departaments minúsculs, amb una població apretada. Aquesta diversitat és molt de respectar quan ve condicionada per elements d'ordre espiritual, però el cas de Catalunya és divers. Les comarques naturals catalanes són modalitats d'ordre físic dins d'un mateix territori o poble. És així, convenient de distribuir els departaments administratius a base d'un possible equilibri i pensant també, amb una reducció de despeses pel futur capítol administratiu de l'Estatut de la nostra corporació estatal. Un gran nombre de departaments, amb els corresponents funcionaris a cada un, ens encarriría excessivament l'administració.

Tendint, doncs, a l'acoblament i no a la fragmentació, creiem que la divisió territorial catalana s'ha de respectar o millor dit, consagrar, els fets establerts de les ciutats-mercat que són veritables capitals econòmiques, amb llur zona d'influència a l'entorn. Per donar un exemple esmentarem, Tortosa, Manresa, Reus, Figueres. Caldrà donar als pobles dels departaments les capitals que ells mateixos, lliurement, s'han establert. Les vies de comunicació conflueixen dins d'aquestes poblacions-mercats i la gent dels pobles, per un no res s'hi trasllada. Si, a més dels productes objecte de comerç, hi troben les oficines administratives de la Generalitat, els serà una gran aventatge. Ara ens trobàvem, amb que gent de molts pobles havien de fer viatges exprofessos i dificultosos per satisfer càrregues de l'Estat.

Tot això ferirà molts interessos creats i ací hi ha la part més greu de la qüestió. No es pot salvar absolutament res de les actuals províncies i partits judicials, en tots conceptes arbitraris, i aleshores ens trobarem amb les poblacions que han vist florir un cert grau de prosperitat al redós d'una capitalitat administrativa. La desaparició

d'aquesta pot produir-los una crisi econòmica. Caldrà obrar amb molt de tacte en aquest punt. Sort que en la majoria de casos, els caps de partit judicial que no tenien, per natural, una influència econòmica damunt dels pobles de l'entorn, la capitalitat judicial els ha portat pocs beneficis. Per donar un exemple, recordarem Falset i Gandesa que poc deuen a la distinció administrativa. En canvi, entre aquestes dues poblacions, sense haver aconseguit distinció oficial de cap mena, tenim Mora (Mora la Nova i Mora d'Ebre que en realitat constitueixen una sola agrupació econòmica) que pren la gran embranzida i va camí d'esdevenir un veritable centre comarcal.

Referent a límits i extensió dels futurs departaments és possible que es mostrin una diversitat d'opinions que no respongui gaire a conveniències d'ordre general. Una divisió com la que ara ens caldrà d'estructurar és una mena d'operació a realitzar damunt d'un tupit teixit d'interessos locals i, per tant, damunt d'un cos viu i bategant. El Govern Provisional de la Generalitat ha encarregat a una Comissió un avant-projecte. En molts punts l'encert d'aquesta comissió pot dependre de l'assessorament i les informacions supletòries dels elements de cada comarca dedicats a estudis geogràfics, econòmics i políties. Ha sollicitat públicament aquest assessorament i és deure de tothom el respondre a la seva crida. La Comissió s'ha compromès a acudir a la consulta de les poblacions i a respectar, en darrer cas, la seva voluntat.

Per altra banda, és bo de dir, que no s'ha de tendir a donar al futur Estatut intern de Catalunya, una centralització massa rígida. Una encertada distribució de serveis per les ciutats comarcals pot produir un aminorament als possibles perjudicis que la nova divisió territorial pugui dur a les poblacions de vida preferentment oficial. Donar a les ciutats de segon ordre, allò que s'adigui més amb les seves característiques serà una norma d'inici de bon govern.

JOSEP IGLÉSIES